

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Johtaja Mika Pyykkö
Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus
Työ- ja elinkeinoministeriö

17.4.2020

1/2

Eduskunta Tulevaisuusvaliokunta

Asia: E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal) 11.12.2019

Teema: Euroopan vihreän siirtymän rahoitus. Miten julkisen ja yksityisen rahoituksen yhteistyötä saataisiin parannettua Euroopan vihreän siirtymän rahoituksessa?

Arvoisa vastaanottaja

Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen mielestä on myönteistä, että komissio tarkastelee EU:n keskeisiä kestävyysshaasteita kokonaisvaltaisesti ja että tavoitteena on ilmastoneutraali talous vuoteen 2050 mennessä. Osaamiskeskus pitää myös tärkeänä, että InvestEU-ohjelman kautta huomiota kiinnitetään kestävä kehityksen edellytyksiin niin ilmaston ja muun ympäristön kuin sosiaalisen hyvinvoinnin osalta. (Edellä mainitun ohjelman peruslähtökohtana on erityisesti yksityisen pääoman "vivuttaminen" riskipitoisiin hankkeisiin.) Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus haluaa korostaa riittävän kokonaisvaltaisen näkemyksen tärkeyttä, jotta halutun systemaattisen muutoksen aikaansaamiseksi tarvittava ekosysteemi voidaan rakentaa tuloksellisella tavalla. Näin voidaan välttää myös eri toimintasektoreiden välinen osaoptimointi.

Osaamiskeskuksen näkökulmasta julkisen ja yksityisen rahoituksen yhteistyötä olisi tarkasteltava kahdesta toisistaan täydentävästä näkökulmasta eli a) vaikutusten hankinta ja b) vaikuttavuuslähtöinen liiketoiminta. Seuraavaksi lyhyt yhteenveto kummastakin näkökulmasta.

Vaikutusten hankinnalla tarkoitetaan sitä, että verovarojen käytöstä kulloinkin vastuussa oleva organisaatio määrittelee haluamansa lopputuloksen, ei sen tuottamisen tapaa, joka muotoutuu tarvittavassa määrin koko toiminnan ajan. Yksityinen pääoma kantaa vähintään pääosin lopputuloksen tuottamiseen liittyvän taloudellisen riskin. Toimintaa sijoitettu pääoma maksetaan takaisin julkisista varoista, mukaan lukien erikseen sovittu tuotto, vain, jos etukäteen määritellyt tulostavoitteet saavutetaan. Näin voidaan löytää uusia, innovatiivisia toimintatapoja ja ennen kaikkea käyttää verovaroja vain silloin, kun toiminnan lopputulema on haluttu. Tämä on erityisen tärkeää koronaviruspandemian jälkeisiä elvytystoimia suunniteltaessa. Yksityisen pääoman mukaan saamista voidaan tarvittaessa edistää esimerkiksi osittaisella ja samalla määräaikaaisella pääomaturvalla.

Edellä kuvatulla tavalla toimimalla voidaan myös panostaa verovarojen näkökulmasta ilman taloudellista riskiä, erilaisten ongelmien syntymisen ja syvenemisen ehkäisyyn ja synnyttää hyvin todennäköisesti taloudellista säästöä. Lisäksi on hyvä huomata, että verovaroista maksettava tulospalkkio on tavallisimmin vain osa yksityisen pääoman mahdollistaman toiminnan aikaansaamasta säästöstä ja/tai muusta taloudellisesta arvosta.

Verovaraja on syytä suunnata perinteisellä tavalla sellaisten palvelujen ja muiden toimintojen mahdollistamiseen, joista saadaan välitön hyöty ja/tai joilla on huomattavat välittömät myönteiset kerrannaisvaikutukset. Vaikutusten hankinta on taasen erityisen hyödyllistä sellaisten ilmiöiden/aiheiden osalta, joiden myönteinen kehitys edellyttää etupainotteista investointia, mutta joiden inhimillinen, ilmastollinen ja muu ympäristöllinen sekä taloudellinen hyöty alkaa todentua vasta esimerkiksi 4-6 vuoden kuluessa.

Vaikutusten hankinnan lähtökohdat rakentuvat yhteiskunnallisen hyödyn mallinnuksen avulla. Mallinnus perustuu tavoitellun muutoksen taustalla olevien juurisyiden ja mahdollisuuksien sekä niihin vaikuttamisesta seuraavien laadullisten ja taloudellisten vaikutusten analysointiin. Lopputuloksena syntyvä mallinnus näyttää, millaisia edellä mainittuja hyötyjä toiminnan uudelleen suuntaamisella on mahdollista saavuttaa. Sen perusteella verovarojen käytöstä vastaava taho myös määrittelee tulosten saavuttamisesta maksettavan palkkion suuruuden. Euroopan vihreän siirtymän osalta mallinnuksen kaltaista analyysia on tehty jo jossakin määrin, joten sen kansallinen syventäminen loisi hyvän lähtökohdan myös vaikutusten hankinnalle.

Social/Environmental Impact Bond –malli eli tulosperusteinen rahoitussopimus on yksi vaikutusten hankinnan toteutustapa käytännössä. Sen hyödyntämisen osalta Suomi on yksi kansainvälisesti arvostetuista edelläkävijöistä. Vuoden 2019 lopulla päättyi Koto-SIB-hanke, joka keskittyi maahanmuuttajien työllistymisen ja kotouttamisen edistämiseen ja josta saatiin lupaavia tuloksia. Käynnissä olevien vastaavien hankkeiden lisäksi Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus valmistelee kahta ilmasto-/ympäristöaiheista hanketta, jotka liittyvät yksityistalouksien energiatehokkuuteen ja lannoitteiden kierrätykseen. Jatkossa valtion tai jopa koko julkisen sektorin yhteinen vaikutusten hankintarahasto loisi yhden vahvan työkalun Kestävä Eurooppa –ohjelman kansalliselle toteutukselle. Samalla Suomen olisi mitä todennäköisimmin mahdollista hyödyntää Euroopan investointipankin koordinoiman InvestEU-ohjelman niin sanotun neljännen ikkunan rahoitusratkaisuja, jotka suunnataan nimenomaisesti myös vaikutusten hankinnan tukemiseen.

Vaikuttavuuslähtöisellä liiketoiminnalla tarkoitetaan taasen liiketoimintaa, jonka tavoitteena on saada aikaan sekä taloudellista tuottoa että mitattavaa yhteiskunnallista hyötyä. Tällaisten yritysten kasvuedellytysten vahvistaminen tarkoittaa vaikuttavuussijoittajia kiinnostavien sijoituskohteiden synnyttämistä. Vaikutusten hankinta ja vaikuttavuuslähtöisen liiketoiminnan kasvuedellytysten turvaaminen tarkoittavat koko vaikuttavuusinvestoimisen markkinan kehittymistä mikä puolestaan lisää yksityisen pääoman hakeutumista rahoittamaan osaltaan Euroopan vihreää siirtymää. Maailman laajuisesti vaikuttavuusinvestoimisen markkinan kasvu on ollut viime vuosina hyvin voimakasta.

Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus on valmis antamaan oman asiantuntijapanoksensa Euroopan vihreän siirtymän edellyttämien tuloksellisten rahoitusratkaisujen rakentamiseksi. Lähtökohtaisesti osaamiskeskuksen tärkein tehtävä on auttaa julkishallinnon toimijoita vaikutusten eli lopputuloksen hankinnassa. Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus aloitti toimintansa tammikuussa 2020. Se sijaitsee hallinnollisesti työ- ja elinkeinoministeriössä, mutta palvelee koko julkista sektoria. Osaamiskeskus toimii myös yhteistyössä muiden vaikuttavuusinvestoimisen keskeisten toimijoiden, kuten sijoittajien ja palveluntuottajien kanssa vaikuttavuusinvestoimisen koko markkinan kasvattamiseksi.

Annamme mielellämme lisätietoja, joita löytyy myös Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen nettisivuilta: <https://tem.fi/vaikuttavuusinvestoimisen-osaamiskeskus>

Mika Pyykkö
johtaja
Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus
p. 029 504 7135
mika.pyykko@tem.fi